

Coroșpondența Elenei Mureșianu cu fiul său, Aurel A. Mureșianu, anul 1919

Bianca Luminița MICU *

Abstract: *Elena Mureșianu's Correspondence to Her Son, Aurel A. Mureșianu, 1919.* This article refers to 58 letters sent by Elena Mureșianu to her son, Aurel, during the Hungarian campaign of Bela Kun's communist regime. The correspondence includes advice and information about the city of Brașov and Elena Mureșianu's family as written between March and December 1919.

Keywords: *correspondence, Elena Mureșianu, Aurel A. Mureșianu, Brașov, Hungarian campaign, Mureșianu's archive.*

Anul 1919 a reprezentat o nouă piatră de încercare pentru Elena Mureșianu¹ (1862-1924, văduva lui dr. Aurel Mureșianu din Brașov), încă un an de suferințe, așteptări, dezamăgiri și speranțe în condițiile în care fiul său, Aurel A.², era încă departe de casă. A fost anul în care armata română a organizat campania din Ungaria, după proclamarea Republicii Sovietice a Sfaturilor (21 martie 1919) și atacurilor violente îndreptate împotriva românilor din Munții Apuseni, din noaptea de 15-16 aprilie 1919. Toate aceste evenimente și cele care au urmat până la eliberarea Ungariei de sub regimul lui Béla Kun (18 august 1919) au amânat momentul, atât de mult așteptat, al revederii.

Astfel, în arhiva Muzeului „Casa Mureșenilor” din Brașov s-a păstrat o bogată corespondență între cele două personaje ale subiectului nostru, reflectată în 58 de documente dintre care: 34 de cărți poștale, 22 de scrisori și 2 telegrame. Ele datează din perioada 11 martie-23 decembrie 1919 și au fost expediate din Brașov.

Coroșpondența vorbește despre viața de zi cu zi a unei mame, obligată să facă față tuturor provocărilor vieții, fie de ordin material, fie de ordin sentimental, sufletesc, acestea din urmă fiind, de cele mai multe ori, mai chinuitoare și mai greu de îndurat. Elena Mureșianu era o femeie puternică, învățată să lupte cu minusurile vieții, dar gândurile legate de soarta fiului său, plecat în campania din Ungaria, loveau în echilibrul ei emoțional. Îngrijorarea devine, astfel, elementul cheie al fiecărei scrisori în parte: „Sunt îngrijorată că iar sunt timpuri turburi. Când am crezut că se apropie pacea, ea iar se îndepărtează”³. Doar o nouă scrisoare sau carte poștală o poate alunga, motiv pentru care Elena Mureșianu îi cere fiului său să-i scrie cât mai des: „Aștept cu nerăbdare scrisoare de la tine (...) Scrie-mi

* Muzeograf, Muzeul „Casa Mureșenilor”, Brașov; e-mail: pur_bia@yahoo.com.

¹ Bianca Luminița Micu, *Amintiri din spatele frontului: fragmente din corespondența Elenei Mureșianu către fiul său, Aurel, anul 1914* în „Acta Terrae Fogarasiensis”, III, 2014, p. 113-114.

² *Ibidem*, p. 114-115

³ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.619.

îndată⁴ sau „N-am primit aproape de două săptămâni nicio scrisoare de la tine și nu pot să-mi închipuiesc ce poate să fie cauza? Doar nu ești bolnav? Ferească Dumnezeu. Eu trebuie întotdeauna să fiu plină de griji”⁵.

Poșta este unul dintre motivele pentru care veștile ajung cu întârziere la destinatar: „Azi în 15 am primit cartă din 5”⁶, „N-am nicio știre de la tine de când ai plecat. Am auzit că (...) legătura cu poșta până la voi decât numai cu curierul. De aceea nici nu sperez așa iute să vină ceva de la tine”⁷.

Cenzura este și ea o piedică în trimiterea corespondenței: „Scrisoarea ta din 15 a sosit azi duminică, i-a trebuit numai 4 zile. Ce bine că poșta e mai regulată și dacă n-ar fi cenzura ar merge și mai iute”⁸. „Scrisoarea ta din 4 august am primit-o ruptă cu observarea cenzurei voastre că scrisorile se trimit deschise și se scrie pe două pagini. Dar cu toate astea am primit-o intactă”⁹. Pentru a trece de acest control al corespondenței, cât mai repede, Elena Mureșianu decurge și la ajutorul unor prieteni, care lucrează la Oficiul de cenzură: „Mi-a promis dl. Fluștureanu că vine de dimineață înainte de a merge la oficiu ca să ia și cărțile astea poștale două la număr pentru ca să fie mai iute cenzurate și să plece să le primești mai iute”¹⁰ cu atât mai mult cu cât spune ea, „nu scriu bucuroș prin poștă din cauza cenzurei. Mi-a spus cineva că fiind mai multe fete brașovene angajate la cenzură sar pe scrisorile din Brașov și știu toate secretele familiilor din corespondență pe care le divulgă fără jenă acolo și în societate”¹¹.

O altă modalitate prin care trimite scrisori fiului său este prin intermediul unor prieteni sau cunoștințe, care se întorc la Brașov pentru concediu sau care au drum, în interes de serviciu, spre Ungaria: „Am aflat de la domnul Genovici că pleacă un domn dintre angajații firmei Zell la Nyregháza și mi-a promis că-mi va lua o scrisoare pentru tine. Azi ți-am scris și prin poștă o scrisoare mai lungă”¹². Tot prin intermediul cunoștințelor află Elena Mureșianu informații despre starea fiului său, de aceea se arată foarte interesată de a primi vizita unor asemenea persoane care se întorc de pe front și care-i mai liniștesc gândurile negre. De la tânărul locotenent Phelps află că „lucrezi de dimineața până seara în cavalerie și asta mă întristează că nu cumva să te bolnăvești”¹³. „Am făcut cunoștință cu colonelul Viețan, cu loc. colonel Budescu, cu căpitan Nicolau și cu locotenentul Lascu am fost într-o zi la cafeneaua Coroana împreună și colonel Viețan mi-a explicat liniile de campanie, astfel că m-a liniștit când mi-a spus că tu ești la 15 kilometri departe de front”¹⁴, iar „Ciulei îmi spune că ești gras și bine și mă

⁴ *Ibidem*, nr. inv. 15.621.

⁵ *Ibidem*, nr. inv. 15.637.

⁶ *Ibidem*, nr. inv. 15.620.

⁷ *Ibidem*, nr. inv. 15.623.

⁸ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.663.

⁹ *Ibidem*, nr. inv. 15.654.

¹⁰ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.630.

¹¹ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.644.

¹² *Ibidem*, nr. inv. 15.644.

¹³ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.634.

¹⁴ *Ibidem*, nr. inv. 15.629.

bucură¹⁵.

De oriunde ar fi, bucuria de a primi vești și, mai ales, dintre cele bune, este binevenită: „Cu bucurie am primit carta ta din 4 mai. Sunt veselă că vom putea în fine comunica prin scris. Cărțile tale, două din urmă, m-au liniștit de starea ta¹⁶. Concluzia este: „Scrie-mi cât de mult, căci le citesc cu nesaț¹⁷.”

Dialogul pe care Elena Mureșianu îl poartă cu fiul său, prin intermediul acestei corespondențe ne oferă câteva informații și despre cursul vieții lui Aurel A. Mureșianu. Scrisoarea din 11 martie¹⁸ ne arată că Aurel A. Mureșianu a ajuns cu bine la Cluj, unde a fost repartizat la serviciul de artilerie. Aceeași scrisoare ne vorbește și despre dorința acestuia de a-și continua studiile, întrerupte de război și mobilizarea lui ca ofițer în rezervă în armata austro-ungară, în anul 1914, fapt pentru care se înscrie la Universitatea din Cluj, unde plătește și taxa de examen. Cartea poștală din 1 iunie 1919 descrie, pe scurt, cum s-a desfășurat serata de cunoștințe și în care „muzica orășenească de acolo a cântat Deșteaptă-te Române¹⁹ producând, la citire, o mare emoție Elenei Mureșianu. Și tot dintr-o scrisoare aflăm că Mureșianu Aurel A. a fost avansat în grad de căpitan, oferindu-i o mare bucurie mamei sale care își dorea ca fiul său să urmeze cariera militară: „Tocmai la încheierea scrisorii aflu că ești căpitan. Sunt fericită. Să-mi trăiești dragul mamei și la mai mare!²⁰”

Chiar dacă veștile sunt bune, Elena Mureșianu nu-și pierde nicio clipă sentimentul de mamă protectoare dându-i tot felul de sfaturi și cerându-i s-o asculte. Așa, de exemplu, este un sfat în ceea ce privește problema banilor: „Te rog mănâncă la popotă ca să nu te coste prea mult, căci atunci iar nu te ajungi²¹.” Hrana și somnul sunt două activități importante pentru sănătatea fiului său, de aceea pune un foarte mare accent pe ele: „Sper să îmi asculți sfatul meu și dacă studiezi, să studiezi ziua și să nu pierzi nopțile²² sau „Te mai rog Aurel (...) împarte-ți studiul ca noaptea să poți dormi, căci la din contră știi bine ce urmări are încordarea asupra sănătății tale²³.”

După moartea soțului său, dr. Aurel Mureșianu, în anul 1909, Elena Mureșianu își pune toată încrederea în fiul său, Aurel, cu care se sfătuiește mai în toate problemele ivite. Chiar dacă i-ar fi plăcut ca fiul său să urmeze o carieră militară, greutățile vieții, impuse și de război, dar și de starea de sănătate a fiicei sale, Elena Aida, o determină să-i ceară demobilizarea: „Acum nu am alta a-ți spune decât să te pui pe lucru să te înscrii și să-ți ceri demobilizarea. Scrie-mi îndată ce faci căci nu mai e timp de pierdut și îți cărcălești tot viitorul tău, al mamei tale și al surorii tale. De aceea, tu ești chemat să le faci bucuria și să le sprăjinești la bătrânețe. Țasta e lucru serios și tu știi cum stăm asemenea și cu

¹⁵ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.658.

¹⁶ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.626.

¹⁷ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.652.

¹⁸ *Ibidem*, nr. inv. 15.677.

¹⁹ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.636.

²⁰ *Ibidem*, nr. inv. 15.640.

²¹ *Ibidem*, nr. inv. 15.619.

²² *Ibidem*.

²³ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.677.

nervii sorei tale care îmi costă poate și viața mea”²⁴.

Revenind la caracterul informațiilor pe care le regăsim în corespondența Elenei Mureșianu, putem afirma că acestea sunt diverse. Un aspect des întâlnit în corespondența pe care Elena Mureșianu a purtat-o cu fiul său și pe întreg parcursul Primului Război Mondial este evoluția prețurilor și sărăcia cu care se confruntă oamenii: „Aici s-a făcut nesuferit traiul din cauză că s-au maximat alimentele, nu mai găsești nimic în piață. Poame nu sunt decât mere și pere, prune n-am văzut deloc, zarzavat puțin, brânză deloc. De două săptămâni, voi să cumpăr nițică slănină în piață și fiindcă după părerea măcelarilor s-a maximat prea ieftină carnea de porc, nu mai găsești mai nimic. Untură nu găsești deloc și eu acum mai am numai puțină. Am aflat că la Arad, Timișoara sau Sighișoara se află destulă cu 44 coroane kilogramul.”²⁵ sau: „Oamenii s-au prostit în scumpețile care tot cresc nerușinat și autoritățile sunt importante de-ar lua măsuri severe pare că tocmai în ciuda lor se scumpesc toate”²⁶. Oferă informații despre prețurile unor produse necesare, precum: „Carnea e 36 de coroane, untura 60 coroane, laptele 3 coroane”²⁷, „un ou e 3 coroane”²⁸, „pânză de cearșafe de pat, lățimea 150 cm, costă metrul 165 coroane, pentru un cearșaf de pat trebuie 2 metri. Pânză pentru cearșaf de plapumă de 200 cm lățime costă 198 coroane și trebuie 2 ½ m, pânza pentru cămăși de bărbați costă 85 de coroane m. și e de 90 de cm lată. Pânză pentru cămăși de damă costă iandrul (91 cm) 77 cor. este lată de 95 cm”²⁹, „Casele se urcă mereu în preț. Casele din piață ale noastre ar face acum un milion de coroane dară te-ai încumeta să le vinzi pentru niște trențe de bancnote? Casa din strada orfanilor am cerut pe urma doară 120 mii coroane. E interesant cum se vor mai întoarce lucrurile”³⁰.

Produsele de bază se găsesc foarte greu și la prețuri foarte mari, de aceea Elena Mureșianu îi cere fiului său, ca atunci când poate, să facă rost de diverse alimente precum: „(...) atunci trimite pe vreun soldat să cumpere la sate vreo găscă sau rață grasă s-o taie și s-o aducă jumulită (...) ca să avem și noi de Paști o friptură mai bună căci aici costă enorm”³¹ (...) Dacă vei veni adu, dacă poți, puțină slănină afumată, cam 20 kilo făină și vreo 5 kilo untură”³² (...) În tot cazul, dacă vei veni acasă n-ar strica să aduci cu tine câteva kilograme de untură, căci fiind atunci mai mulți și aici nu se află ori foarte scumpă. Profită și tu de la ofițerul de la popotă să cumperi pentru tine. Și făină se dă foarte puțină de aceea numai ½ sac ne-ar fi deocamdată suficient dar dacă îți face greutăți, atunci renunț la orișice”³³.

Restaurantul pare o alternativă mai ieftină pentru procurarea hranei, în

²⁴ *Ibidem*, nr. inv. 15.659.

²⁵ *Ibidem*, nr. inv. 15.663.

²⁶ *Ibidem*, nr. inv. 15.672.

²⁷ *Ibidem*, nr. inv. 15.641.

²⁸ *Ibidem*, nr. inv. 15.672.

²⁹ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.617.

³⁰ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.641.

³¹ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.617.

³² Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.665.

³³ *Ibidem*, nr. inv. 15.667.

condițiile în care Elena Mureșianu nu este dispusă ca pentru prepararea unei supe, de exemplu, care trebuie să fiarbă continuu de dimineață, trebuie să se ardă prea multe lemne, și ele scumpe și, mai ales, greu de procurat³⁴.

Produsele trimise sunt adevărate surprize ce produc o mare bucurie Elenei Mureșianu, dar și fiicei sale, Elena Aida: „Ce bun e vinul pe care mi l-ai trimis. Regulat după masă beau un păhărel. M-am făcut mai egoistă, nu mai dau nimănu din el, îl țin numai pentru mine și simt că-mi dă putere. Ce lucruri bune ne-ai trimis.”³⁵, sau „Azi ne-a făcut surpriză locotenentul Phelps pe care l-ai trimis tu cu o sticlă de cognac și Ilenuței așa frumoase surprize. A rămas emoționată de bunătatea frățiorului ei iubit. Îți mulțumesc, dragul mamei, de cele trimise”³⁶.

Un alt subiect, amintit destul de des în corespondența anului 1919 este împărțirea averii lui Gheorghe Nica, unchiul Elenei Mureșianu, decedat în anul 1917. „Casa am vândut-o cu 139 mii de coroane (...) Imaginează-ți că bijuteriile au fost prețuite de argintari, în urma inventarului judecătoresc ce s-a făcut după rămasul, după nenea Ghiță. Floarea de diamant e însemnată în 2.500 coroane. Inelul pe care l-ai purtat tu 800 coroane. acul de smarald 1.500 coroane. Va să zică nu pot cumpăra nimic”³⁷. Vânzarea casei aduce alte probleme pentru Elena Mureșianu, care este nevoită să se mute din casa din strada Sf. Ioan, sa aibă grijă de bibliotecă și de mobila pe care a reușit s-o cumpere cu suma de 2.700 de coroane.³⁸ A reușit, cu greu, să obțină odăile de jos ale casei, pentru încă un an, pentru a aduce toate lucrurile din casă, „toate cărțile tale, ambele biblioteci sunt deja înmagazinate, iar cărțile așezate la locul lor, așa că tu dacă vei căuta ceva, să găsești ușor și scrinul în care mai țineai scrisori și pe acela l-am dus, plus toate lăzile cu cărți vechi din pod. Au lucrat 5 soldați, pe care i-am cerut de la spital, două zile până le-a transportat. Ce lucru greu pentru mine e un asemenea montat și pe urmă odăile murdare de jos, căci nu pot să le zugrăvesc, căci m-ar costa 4-500 coroane și nu se rentează pe un timp scurt. E neplăcut, ca fată mare unde tot mai primești vizite de seamă să șezi acolo”³⁹. „Cu mare greutate am putut obține cele două odăi de jos ca să nu fiu tocmai pe stradă. Acum trebuie să mă apuc de lucru. Mătușile stau jos, tocmai până în ziua când să mă mut. Bucătăria trebuie zugrăvită căci e urâtă de tot, odăile nu le pot că n-am timp, așa trebuie să mă mut în ele. Cea mai mare parte din mobilă trebuie s-o pui în magazie. Bibliotecile amândouă trebuie duse tot în magazie. Am început deja să duc din cărți căci am numai 25 de zile”⁴⁰.

O altă problemă cu care trebuie să se confrunte este situația casei din strada Orfanilor, astăzi strada Poarta Șchei: „Eu mă necăjesc aici cu locatarii foarte mult (...) care șade în casele din strada Orfanilor mi-a ruinat completmente odaia de

³⁴ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.632.

³⁵ *Ibidem*, nr. inv. 15.644.

³⁶ *Ibidem*, nr. inv. 15.632.

³⁷ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.640.

³⁸ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.650.

³⁹ *Ibidem*, nr. inv. 15.651.

⁴⁰ *Ibidem*, nr. inv. 15.648.

baie. Robinetele au curs toate mereu, astfel că padimentul sub baie a putrezit cu totul și baia a căzut jos în șopron iar soba baiei care încălzea baia, cazanul e topit, arzându-l fără să fie apă în el. Paguba e mare. Am trimis specialiști să constate paguba iar Rolesch refuză să o repare și tocmai înainte de a-ți scrie această scrisoare i-am descris și lui una în termeni foarte hotărâți că dacă nu o va repara în 3 zile, îl voi da în judecată⁴¹.

Există posibilitatea să se întoarcă în casa din Șirul Inului, astăzi strada Piața Sfatului, numărul 25 (sediul Muzeului Casa Mureșenilor): „La toamnă când este să ies de aici speram să mă mut în casele noastre, în locuința lui Ziske. Acum aflu că nu e posibil, căci îmi găsisese și el o locuință dar chiriașul de acolo încă nu voiește s-o elibereze. Legea nu dă voie să dai pe nimeni afară și dacă tu ca proprietari ai fi pe stradă. Am fost la avocat și spune că nu pot să-l dau afară⁴². „Azi am început deja să ne mutăm în locuința din mijloc. Ducem mai întâi mărunțișurile, încet una după alta, ca să nu ne răscolim deodată și pe urmă voi vorbi cu un expeditor pentru obiectele cele mari⁴³.

Pe lângă activitățile de zi cu zi, care-i produc numeroase supărări, Elena Mureșianu încearcă să-și petreacă timpul și într-un mod plăcut, și anume la teatru. Astfel, în scrisoarea din 27 aprilie 1919, Elena Mureșianu îi povestește fiului său despre turneul Teatrului Național din București care urmează a susține patru „reprezentațiuni, una după alta⁴⁴. Timpul trecea frumos și în compania unor ofițeri, vechi cunoscuți ai familiei Mureșianu sau, pur și simplu cunoștințe noi. De exemplu, în aceeași scrisoare din 27 aprilie 1919, Elena Mureșianu amintește despre un locotenent-colonel din Basarabia, înrolat în armata română și despre soția acestuia, „o franceză tânără și nu știe altcum a vorbi decât franțuzește și rusește. S-au informat în oraș cine vorbește bine dintre damele române franțuzește și i s-a dat adresa noastră. La Înviere încă i-am văzut și ei ne-au observat, așa că a doua zi au și venit la noi⁴⁵. În scrisoarea din 16 mai 1919 ne întâlnim cu generalul Eremie „un vechi cunoscut al familiei noastre. Tatăl lui, bun prieten cu Aurel. El are o germană de soție, spunea că o va aduce și pe dânsa la noi la vizită, iar pe vară se va muta cu familia la Tușnad⁴⁶.

Rutina zilelor este spulberată, din când în când, și de evenimentele consemnate de istorie, dar și de presa vremii. Astfel, povestește despre vizita prințului Carol la Brașov, în aprilie 1919, în Duminica Floriilor, pe care l-a văzut la „defilarea armatei și mai pe urmă la biserica din piață⁴⁷. Amintește, de asemenea, de vizita regelui Ferdinand și a reginei Maria la Brașov, după o călătorie prin Ardeal, dar și de organizarea unui miting pentru Banat⁴⁸.

⁴¹ *Ibidem*, nr. inv. 15.661.

⁴² *Ibidem*, nr. inv. 15.641.

⁴³ *Ibidem*, nr. inv. 15.667.

⁴⁴ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.625.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Ibidem*, nr. inv. 15.627.

⁴⁷ *Ibidem*, nr. inv. 15.619.

⁴⁸ *Ibidem*, nr. inv. 15.634.

Despre protestul pentru integritatea Banatului amintește și într-o altă scrisoare, evenimentul producând o emoție deosebită Elenei Mureșianu: „Protestul pentru integritatea Banatului, de ieri, a fost imposant, făcusem cunoștință cu un colonel medic Voiculescu și cu soția lui și ne-am dus împreună la această manifestație, am ascultat-o sus la sfat, de unde se privea așa de bine asupra publicului. La ferestrele casei noastre fâlfăia tricolorul, trimis de mine, aranjat de panglici și se făcea așa de bine⁴⁹. Evenimentele amintesc, parcă, de vremurile de odinioară în care participa, alături de soțul său, dr. Aurel Mureșianu, la lupta pentru recunoașterea drepturilor naționale ale românilor din Transilvania.

Noile evenimente istorice din viața Transilvaniei (sfârșitul Primului Război Mondial, unirea Transilvaniei cu România de la 1 decembrie 1918) au permis românilor serbarea unor momente memorabile, cum este aniversarea a 71 de ani de la Marea Adunare Națională de pe Câmpia Libertății de la Blaj, din 3-5 mai 1848. O astfel de aniversare s-a sărbătorit și la Brașov, iar evenimentul este descris de Elena Mureșianu cu observația că Elena Aida a fost cea care a atras atenția asupra faptului că este nevoie de a se intona „Deșteaptă-te, Române!?”: „Imediat a dat colonelul ordin și pân la mormânt tot asta l-au cântat. A făcut Ileanuța o foarte bună observație. E de tot altă viață românească, îți tresaltă inima de bucurie mai ales la astfel de momente care niciodată în viața ta nu a fost permis să le serbez⁵⁰.

Eliberarea Budapestei de către armata română la 4 august 1919 este sărbătorită și la Brașov, fiind descrisă în câteva cuvinte: „Ce bucurie mare, azi-noapte toate clopotele din oraș au înălțat slavă la Domnul pentru izbânda bravei noastre armate. Ce emoționate am fost și sunt, nici nu-mi vine să cred așa o minune mare. Dreptatea tot a venit și pentru noi. Nu ne lasă Domnul, căci am suferit destul. Azi a fost un Te-deum în piața Brașovului, muzică militară, entuziasm de nedescris, bucurie mare⁵¹.

Solidaritatea umană, sentimentul național, spiritul combativ au făcut din Elena Mureșianu un model feminin al acelor vremuri apreciat de numeroase societăți culturale și nu numai: „Azi am primit de la Cluj, de la Liga tinerimii pentru dezrobirea românilor, o telegramă în care îmi face onoarea să mă numească membră de onoare a ei, în semn de recunoștință pentru lupta purtată întru unirea tuturor Românilor. Am fost adânc mișcată. Le voi mulțumi telegrafic⁵².

Nu lipsesc, din corespondența anului 1919, nici informațiile referitoare la diverși membri ai familiei. De exemplu, în cartea poștală din 16 aprilie⁵³, anunță decesul cumnatului său, Moise Groza, general în armata română, participant la Războiul de Independență al României din anii 1877-1878, corespondent al ziarului brașovean *Gazeta Transilvaniei*. Amintește și de concertul susținut

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*, nr. inv. 15.627.

⁵¹ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.652.

⁵² Arhiva Mureșenilor, dosar 557/1, nr. inv. 15.637.

⁵³ *Ibidem*, nr. inv. 15.620.

de Lucia Mureșianu, fiica compozitorului Iacob Mureșianu Petru, la Sibiu⁵⁴ și Brașov⁵⁵, despre care vorbește și presa vremii.

Elena Aida este și ea des amintită în corespondență și datorită informațiilor despre starea sa de sănătate, dar și situației cu un tânăr căpitan „N” din armata română, în care ea și-a pus toate speranțele de a se căsători⁵⁶.

Dincolo de simplitatea informațiilor, corespondența Elenei Mureșianu cu fiul său, Aurel A., ascunde zbuciumul unei mame care, timp de cinci ani și-a știut copilul departe, supus vitregiilor războiului și ale suferinței. Prin menționarea tuturor citatelor, am vrut să ofer cititorului culoarea vremurilor de atunci, puritatea gândurilor și sentimentelor personajelor articolului, dându-le lor posibilitatea de a se exprima încă o dată. Menționez că această corespondență va putea fi lecturată, on-line, în cadrul site-ului din proiectul *E-cultura: Biblioteca digitală a României*, implementat de Ministerul Culturii.

⁵⁴ *Ibidem*, nr. inv. 15.627.

⁵⁵ *Ibidem*, nr. inv. 15.631.

⁵⁶ Arhiva Mureșenilor, dosar 557/2, nr. inv. 15.644.

15617 Dragă Aurel!

Am primit scrisoarea ta ceodua și
dăți și mă g. să berec at. răspunde
asemenia telegrama în care ne amint
să trimiți măsura Henuter și fi la
Pucurești. M-am informat și de
până care ai dorit să o trimiți.
Până de ciarșaf de pat lățimea
150 cm. costă metru 165. Arunc
pentru un ciarșaf de pat trebuie 2
metri. Până pentru ciarșaf de
plapuma de 200 cm lățime costă
128 l. și trebuie 2 1/2 metri.
Până pentru cămășii de barbă
costă 85 cor. m. și e de 90 cm lăț.

Fig. 1 – Manuscris Elena Mureșianu (Arhiva Mureșenilor, nr. inv. 15.617).

Până pentru cămășii de dama
7 and. (1919)
costă metru 77 l. este lăț
de 95 cm. și are o mărime
de 100 cm. Până să poate și nu e
cu mare prețutate în preună la
stunii trimite pe vro un soldat
să cumpere la rate vro parca
sau rătă parca și o tal și rătă
adună jumătate și puțin rătă
rătă să să avu și nu de parca
o friptură mai bună ca și aici
costă corom. Carnea de 20 l.
să spune să se urc la 40 l.
carnea de bou și 50 carnea
de bou. Da numai dacă
tocmai nu e greu să trimiți

Fig. 2 – Manuscris Elena Mureșianu (Arhiva Mureșenilor, nr. inv. 15.617).

ca și altfel ne vom multumii
și nu e să să facem și
să dis la preumblare e tare
la o cămășie de cămășii acasă
și a avut o cămășie adecă
la carșaf. Inșia te de mază
e fort în Henuter la preumblare
să acordașă la toate dar
nu i prea place viața cămășii,
să liniștită și viața veală
săi petreșă cu bisliți.
Fulius vine adereș iară
la noi. După cămășie este adereș
și de Fulius. care ext. nu
e și te încă pesișta.
și au făcut un corom

Fig. 3 – Manuscris Elena Mureșianu (Arhiva Mureșenilor, nr. inv. 15.617).

ca mână factile înguștă
și nu fie factile înguștă
de cel nel acordașă. După
și Henuter o bou și după ea
și factile și Alice una. Es pete
schor. Dar trebuie multe să
de trei în vederea și e cam
salbată și nevescintă.
Cu iubărităși
Mama
- Lambeta 3 l. și l.

Fig. 4 – Manuscris Elena Mureșianu (Arhiva Mureșenilor, nr. inv. 15.617).

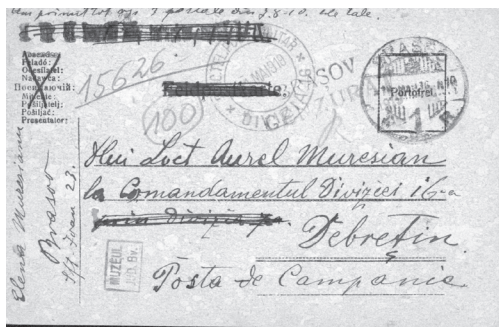

Fig. 5 – Carte poștală (Arhiva Mureșenilor, nr. inv. 15.626).

14 Mai 1919. Cu bucurie am primit
 carta ta din 4 mai. Sunt vesela
 ca voi putea in fine comunica
 prin scris. Cartile tale dau o
 noțiune mai liniștită de starea ta.
 Am tot așteptat să-mi răspunzi dar
 să-mi ai răspuns. Ai am să
 scrie și o trimit în ti un noroc.
 De aici sunt toate la fel. Cu un
 căpitan Nicolau dela Dreveti și
 trinius salacțari și el a plecat la
 front. Nu cred însă că te va întâlni
 el e la infanterie. Nu a făcut
 vizită în ne a plăcut mult
 puterea lui. Motenitorii însă
 n-au trinius totuși plauipotență de a
 arinde casa. Căscas meciu ca să
 ne aranjăm baletele de vară. Cum
 te simți la Dobrotin? E traicul
 scump? Când ai crede să poți
 veni acasă? Noi nu am putut
 veni la Dobrotin? Subscrierile
 dela - Mănuș și Flanța

Fig. 6 – Carte poștală
 (Arhiva Mureșenilor, nr. inv. 15.626).

no 15 Locotenente Aurel
 Muresianu la comandamentul
 diviziei 16 deb

Lapozământ: 15664
 Venetă număr: 3.0

Polvete:				Trasabilitate:							
livrat	la	de	ora	perce	apostak	livrat	la	de	ora	perce	apostak

A livrat costăva: zens brasso 1, + 796 19 5 2/30 - s

= de ce nu scri ? suntem ingrijate sarutari

= mama . +

1918. 12. magz. B.M.F. nr. 20100 Munk. I. 1918 + 1919. 12. 1918.

Fig. 7 – Telegramă
 (Arhiva Mureșenilor, nr. inv. 15.664).